

végeztük el a Prügytől K-re 1 kilométerre található, a Prügy-Taktabáj közút É-i oldalán. A vizsgált terület a Prügyi-főcsatorna, valamint az abba É-ről csatlakozó Peres-Kígyós-ér találkozásánál található, DNy-ÉK irányban húzódó, 1 km hosszú, keskeny homokhát, a Hegyeshát-dűlő. Területe a mocsaras, vizenyős területekkel tagolt környezetből markánsan, 4–6 méterrel kiemelkedik.

A homokhát gerincének közepén, a magassági pont körül mintegy 20 méteres sugarú körben több őskori kerámiatöredéket találtunk. A homokhát keleti felében nagy mennyiségű bronzkori kerámiatöredéket gyűjtöttünk a felszínen. A dombhát ezen a területen É felé nyeregyszerűen kissé kiszélesedik, a felszíni leletek többnyire ezen a kiszélesedésen kerültek elő.

A régészeti lelőhely az 1243–1250 közötti helyrajzi számokkal jelölt telkekre terjed ki, meghatározható területe mintegy 2,5–3 hektár. Nem találtunk olyan történeti adatot, ami alapján a dűlőben Árpád-kori vagy középkori településsel számolhatnánk.

PUSZTAI TAMÁS

279. Pula, temető
(MRT 2. k. 41/1. sz. lh.)
(Veszprém megye) I

Lakossági bejelentés nyomán 2000. június 6-án helyszíni szemlét tartottam a lelőhelyen.

A helyi hagyomány szerint a temető DNy-i részén állt egykor a középkori falu temploma. Valószínűleg ezzel függhet össze, hogy a török hódoltság után, 1746-ban újra betelepült község a temetőnek ezt a részét érintetlenül hagyta, s ide azóta sem temetkeztek.

Néhány napja a temető ezen részén gépi talajjegengetést végeztek, s egy nagyobb tuskó kifordításakor sok emberi csont került elő. Ezek már másodlagos helyzetűek voltak, s talán valamilyen csontházba vagy csontkamrába lehettek összegyűjtve.

A csontok nagy részét összeszedték, és újra eltemették. Egyéb leletanyag nem került elő. További földmunkát nem végeznek.

RAINER PÁL

280. Pusztazámor, Hulladéklerakó
(Pest megye) A

1999 tavaszán megkezdődött Pusztazámoron a Kommunális Hulladéklerakó és a hozzá tartozó bekötőút építése. A létesítmény területén nem volt ismert régészeti lelőhely, csak az M7-es autópálya mentén, a tervezett leágazás közelében (MRT 7. k. 31/15. lh.). Mivel azonban itt a közelben, a Zámori-patak partján sok ismert népvándorlás kori telephely van, nagy volt a valószínűsége, hogy a létesítmény területén előkerül az egykor itt élt népesség temetője. A fentiek miatt – szerződés alapján – a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának szakemberei régészeti szakfelügyeletet gyakoroltak a földmunkák időtartama alatt.

A szakfelügyelet során került elő az összekötő útnak a Hulladéklerakó III. üteme melletti szakaszán a temető. A régészeti feltárás azonnal megkezdődött. A sírmező két irányban terjedt tovább; részben a létesítmény határán kívül, a sósúti közigazgatási területre eső akácerdőkbe, részben a III. ütem területére tervezett belső szervízút területére. A szervízút építését megelőzően itt is megtörtént a régészeti feltárás 1999 áprilisa és augusztusa között 4900 m²-en 345 objektumot sikerült feltárni. Bebizonyosodott, hogy a temető tovább terjed a III. ütem területére.

2000-ben sikerült a temetőnek a III. ütem területére eső összes sírját feltárni, áprilistól augusztus végéig mintegy 16 480 m²-en 888 avar sírt tártunk fel, így az 1999–2000-ben feltárt összes terület 21 384 m² lett. A két év során összesen 1234 objektumot dokumentáltunk, ebből 11 újkorinak bizonyult, tehát 1223 az avar sír. A temetőt kb. 95%-ban feltártnak tekintem.

A feltárt sírok között 351 volt gyerek sírja (ebből kb. 100 teljesen üres volt), a többi felnőtté volt. A sírok közül mintegy 250-et megbolygattak, kiraboltak; a rablás általában a fejre és a mellkasra irányult, valószínűleg kincsszerzés céljából.

A sírok tájolása majdnem minden esetben ÉNy-DK, a koponyák ÉNy-on voltak, de ettől két esetben eltérést tapasztalhattunk. A vázak nagyrészt háton feküdtek kettő esetben hason, kilenc esetben oldalt, felhúzott térdekkel, úgynevezett zsugorított helyzetben. Voltak kettős (két felnőtt, felnőtt-gyerek, két gyerek) és hármas (két felnőtt-gyerek, három gyerek) temetkezések is. A sírgödöröket általában úgymond padkásra ásták, a két hosszanti oldal egy lépcsővel szűkül. A fejnél és a lábánál a sírgödört általában mélyebbre ásták, mint középen. Az esetek nagy részében koporsóba temetkeztek – több ízben megtaláltuk a famaradványokat, vagy az elszíneződött csíkokat a sírgödörben. Gyakran a rabolt síroknál a rablógödör feltja is kirajzolódott a sírfolton.

Általános, nemtől független melléklet a vas vagy bronzcsat (öv), vaskés, karika és tűzcsiholó-készlet (vas + „kova”).

Férfiak esetében néha fegyverre utaló maradványok: vastőr (vagy nagy kés?), nyílhegyek, íjmerevítő csontlemezek, vas harci balta, csikózabla (?) is került elő. Egy (rabolt) sírból kerültek elő csikó csontjai.

Negyvennél több bronzveretekkel díszített öv került elő férfi sírokból, ezek veretei részben lemezből préseltek, részben öntöttek. A veretek díszei geometrikusak, növényi, állati, vagy emberábrázolásosak. Az övek végét lezáró nagy szíjvégből 25-nél több került elő – ezek közül az egyiken emberi portrékat és oroszlánokat ábrázoltak, ami viselőjének különleges rangját jelképezte. Négy sírből került elő úgynevezett állatküzdelmi jeletet megjelenítő nagy szíjvég; itt két griff támad egy patás állatra.

A női sírok jellegzetes leletei a munkaeszközök: az agyag orsógombok vagy karikák, a csontból faragott tűtartók; az ékszerek: bronz fülbevalók, karperecek,